

Regeringskansliet Finansdepartementet

Diarienummer:
IMY-2022-5377

Ert diarienummer:
FI2022/02280

Datum:
2022-10-26

Yttrande över betänkandet Skydd för konsumenters kollektiva intressen- genomförande av EU:s grupptalandirektiv (SOU 2022:42)

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har granskat förslaget huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

IMY lämnar följande synpunkter.

Det behövs förtydliganden i 19 och 23 §§ i den föreslagna lagen

Enligt punkt 56 i bilagan till grupptalandirektivet anges dataskyddsförordningen¹ som ett av de regelverk som en grupptalan får avse. Det innebär att en godkänd enhet kan väcka en grupptalan om förbudsåtgärder hos IMY enligt 23 § i lagförslaget. I 19 § första stycket 1 i den föreslagna lagen finns det även en möjlighet att väcka grupptalan om förbudsåtgärder direkt vid domstol.

Som lagtexten är utformad framstår det som att en godkänd enhet kan välja att antingen väcka grupptalan vid domstol eller ansöka om ett beslut om förbud hos en förvaltningsmyndighet. Det framgår inte av 19 § att möjligen att inleda ett förfarande enligt 23 § innebär att det inte finns möjlighet att väcka talan direkt vid domstol. Enligt praxis är det möjligt för en fysisk person att föra talan mot en näringsidkare vid allmän domstol om åtgärdande av en överträdelse av dataskyddsförordningen (se Svea hovrätts dom 2022-10-07 i mål nr T 10711-21). Det torde innebära att det i dag finns en möjlighet att föra grupptalan enligt lagen (2002:599) om grupprättegång i sådana mål. Det kan därför ligga nära till hands att uppfatta lagförslaget som att det ger en möjlighet att väcka grupptalan direkt vid domstol vid överträdelser av dataskyddsförordningen.

IMY uppfattar dock att utredningens avsikt är att en grupptalan avseende överträdelser som omfattas av en förvaltningsmyndighets tillsynsansvar endast ska kunna väckas vid en förvaltningsmyndighet och inte direkt vid domstol (s. 135–136 i betänkandet). När det gäller överträdelser av dataskyddsförordningen skulle det innebära att en

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

grupptalan endast kan inledas hos IMY. IMY instämmer i att det är en lämplig ordning. IMY anser dock att detta behöver komma till tydligare uttryck i lagtexten.

Det behövs förtydliganden av vilka korrigerande befogenheter i dataskyddsförordningen som får användas

I artikel 58.2 i dataskyddsförordningen anges de korrigerande befogenheter som IMY kan använda vid överträdelser av dataskyddsförordningen. Där framgår att IMY kan besluta om varning, olika typer av förelägganden, begränsningar, förbud, sanktionsavgifter, reprimander och återkallelse av certifieringar.

Av betänkandet framgår att förelägganden, förbud och ålägganden motsvarar sådana åtgärder som avses i artikel 8 i grupptalandirektivet. IMY uppfattar att uttalandena i betänkandet (s. 139 f.) som att beslut om förelägganden, förbud och begränsningar enligt artikel 58.2 i dataskyddsförordningen kommer att kunna omfattas av en grupptalan om förbudsåtgärder enligt den föreslagna lagen. IMY uppfattar vidare att de övriga befogenheter som anges i artikel 58.2, som reprimand, sanktionsavgift, varning och återkallelse inte kommer att kunna bli föremål för en grupptalan.

Det kan dock konstateras att följderna av att IMY inte kan använda sig av exempelvis reprimander och sanktionsavgifter kan bli att överträdelser får mildare konsekvenser om de bedöms inom ramen för en grupptalan jämfört med om de bedöms i ett tillsynsärende. IMY anser att det behöver övervägas om detta är en lämplig ordning. Det är centralt för förutsägbarheten och tillämpligheten att det i förarbetena klart uttalas hur det nya regelverket harmonierar med de omfattande uppgifter och befogenheter IMY har enligt dataskyddsförordningen. IMY anser att detta behöver tydliggöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Förtydliganden rörande IMY:s befogenheter enligt bland annat kreditupplysningslagen

Vidare behöver det förtydligas om det bara är de korrigerande befogenheter som IMY ges i dataskyddsförordningen som kan tillämpas i samband med talerätten att ansöka om förbudsåtgärder eller om även de korrigerande befogenheter som finns i lagstiftning som införts för att komplettera dataskyddsförordningen kan tillämpas. Det gäller till exempel de befogenheter som IMY ges i kreditupplysningslagen (1973:1173). IMY:s korrigerande befogenheter i dataskyddsförordningen och kreditupplysningslagen skiljer sig åt. IMY har inte befogenhet att vitesförelägga tillsynsobjekt enligt dataskyddsförordningen. Den möjligheten finns dock i 22 § kreditupplysningslagen.

Om IMY kan utöva dessa befogenheter vid en ansökan om förbudstalan är det vidare oklart om 24 § i den föreslagna lagen innebär att en godkänd enhet som ansökt hos IMY om ett förbud och som resulterat i ett vitesföreläggande enligt 22 § kreditupplysningslagen, har rätt att ansöka om att vitet ska dömas ut. Även detta behöver förtydligas.

Hur förhåller sig rätten att ansöka om förbudsåtgärder i 23 § till artikel 80.2 i dataskyddsförordningen?

I artikel 80.2 i dataskyddsförordningen ges en möjlighet att i nationell rätt ge en organisation samma ställning som en klagande i artikel 77. Den svenska lagstiftaren

har tidigare gjort bedömningen att ideella organisationer inte ska ges talerätt enligt dataskyddsförordningen.²

IMY uppfattar att rätten att ansöka om förbudsföreläggande inte är en reglering enligt artikel 80.2 i dataskyddsförordningen, men efterlyser ett förtydligande i det fortsatta lagstiftningsarbetet.³

Det har betydelse vid tillämpningen av dataskyddsförordningen om en ansökan om förbudsföreläggande är att jämföra med klagomål i artikel 77 enligt artikel 80.2 exempelvis vid tillämpningen av artikel 57.1 f och bestämmelserna om samarbete mellan dataskyddsmyndigheterna i artikel 60 i dataskyddsförordningen.

Hur förhåller sig en ansökan om förbudstalan till reglerna om gränsöverskridande behandling och OSS-mekanismen i dataskyddsförordningen?

När det rör sig om gränsöverskridande behandling av personuppgifter finns det bestämmelser i dataskyddsförordningen som reglerar dataskyddsmyndigheternas behörighet och hur myndigheterna sinsemellan ska samarbeta (artiklarna 56 och 60, den så kallade OSS-mekanismen).

IMY efterfrågar ett förtydligande av hur ett ärende som inleds genom en förbudstalan förhåller sig till OSS-mekanismen i dataskyddsförordningen och om IMY i ett sådant ärende ska tillämpa OSS-mekanismen i artikel 60 när IMY är behörig myndighet och personuppgiftsbehandlingen är gränsöverskridande. En fråga som uppstår är även hur IMY ska hantera en ansökan om förbud mot en personuppgiftsansvarig där IMY inte är behörig tillsynsmyndighet enligt artikel 56 i dataskyddsförordningen.

Övriga frågor

Dataskyddsförordningen innebär långtgående krav på IMY att utreda klagomål, ofta genom tillsyn. IMY har också i övrigt ett mycket omfattande uppdrag. IMY har i sitt budgetunderlag för 2023-2025 yrkat på nivåhöjningar av myndighetens anslag för att klara av att hantera sitt uppdrag, bland annat klagomål och tillsyn enligt de skyldigheter som följer av förordningen.

Inom integritets- och dataskyddsområdet finns starka intresseorganisationer som driver ett intensivt påverkansarbete för att snabba på implementeringen av dataskyddsreglerna. Tidigare har detta skett genom att organisationerna lämnat in stora mängder klagomål för utredning till de olika nationella tillsynsmyndigheterna.

IMY ser framför sig att de ärenden som kan föranleda att en personuppgiftsbehandling förbjuds eller inbegriper ålägganden för den personuppgiftsansvarige kommer kräva omfattande utredning. Antalet gruppärenden kommer naturligen att påverka myndighetens förmåga att utföra uppdraget i olika utsträckning, liksom hur avgränsningarna mot övriga krav enligt dataskyddsförordningen slutligen fastställs. IMY bedömer dock att lagstiftningsförslaget, även om det blir frågan om ett fåtal ärenden och att t.ex. OSS-mekanismen inte aktualiseras, kommer att innebära en

² Se Prop. 2017/18:105 s. 165-167

³ I målet *Meta Platforms Ireland, C-319/20 EU:C:2022:322* av den 22 april 2022 prövade EU-domstolen om 80.2 i dataskyddsförordningen var ett hinder för nationell lagstiftning som gav en konsumentorganisation talerätt (vilket organisationen hade på grund av en nationell implementering av förbudsföreläggandedirektivet). Domstolen uttalade i sin dom att de båda talerätterna låg i linje med varandra men inte hur de förhåller sig till varandra.

resursåtgång som inte ryms inom ramen för myndighetens tilldelade budget. IMY avser återkomma med fördjupade äskanden men bedömer att i vart fall två årsarbetskrafter, motsvarande 2,6 mkr, behöver tillföras i ökade ramanslag för uppgiften.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Lena Schelin Lindgren efter föredragning av juristen Ulrika Bergström. Vid den slutliga handläggningen har även rättschefen David Törngren och enhetschefen Catharina Fernquist medverkat.

Lena Lindgren Schelin, 2022-10-26 (Det här är en elektronisk signatur)